

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-19>

Андрусяк Стефанія, студентка магістратури ІТМ ЛНАУ, Львів, Україна
(науковий керівник: професор Я. Кравченко)

ВТІЛЕННЯ ФОЛЬКЛОРНИХ МОТИВІВ У КИЛИМАХ СЕРГІЯ КОЛОСА 1920-Х РОКІВ

Ключові слова: Сергій Колос, бойчукізм, текстильна промисловість, килимарство, фольклор.

Stefania Andrusiak, MA student, LNAA
(academic mentor: professor Yaroslav Kravchenko)

INCARNATION OF FOLK MOTIFS IN THE CARPETS OF SERHIY KOLOS IN THE 1920s

Abstract: Serhii Kolos is a boychukist artist, a master of the textile industry. In his work, he skilfully synthesised historical artistic achievements with the traditions of folk art and folklore motifs. As a member of the Association of Revolutionary Art of Ukraine, he sought to create a new aesthetic by searching for a new form of artistic expression, trying to prove the equivalence of fine and decorative art.

Keywords: Serhiy Kolos, boychukism, textile industry, carpet weaving, folklore.

Після закінченні УАМ чимало бойчукістів, почали працювати в сфері декоративно-прикладного мистецтва, з-поміж них і Сергій Колос, який віднайшов себе в килимарстві. Як учасник Асоціації Революційного Мистецтва України, він прагнув до творення нової естетики через пошук нової форми мистецького самовираження, намагався довести рівноцінність мистецтва образотворчого й декоративно-ужиткового.

АРМУ посіли саме бойчукісти, які вбачали в «новому революційному мистецтві» насамперед утилітарну функцію, прагнули віднайти нові форми побутових предметів, поширивши мистецтво на всі сфери життя. Перші результати роботи асоціації були помітні вже у 1927 на Всеукраїнській ювілейній виставці до 10-річчя «жовтневої революції», де були відзначені ранні роботи Сергія Колоса, зокрема килим «Птах і собачка» (1923).

У виборі персонажів, символічному наповненні автор апелює до фольклору, народних казок, відтворює ідею про циклічність природи й підкреслює це просторовим рішенням: в основу композиції покладено колоподібний рух. Зберігся ескіз до килима «Птах і песик» (1920–1923), який

містить стилістичні відмінності: у ньому художник вдається до більшої деталізації, синтезує різноманітні композиційні прийоми. У ритмічно-просторовій побудові відчуються впливи давньоєгипетського мистецтва, гармонійно поєднані з українськими народними мотивами.

Досліджувати фольклорну тематику Сергій Колос продовжує і в килимі «Ой летіла зозуленька», який фактично є ілюстрацією до народної пісні. Стилiстично художник звертається до іконописних прийомів, водночас робить акцент на психологічній характеристиці образу, намагається передати внутрішній стан своєї героїні.

Майстер також звертається до популярного в народній картині сюжету про козака Мамаю (1920–1930). У ескізі килима художник ділить простір на три смислові частини, звертається до поліпросторовості, об'єднує все спіралеподібним рухом, що підкреслює вертикальне спрямування зображення, надає йому монументального характеру. Мамаю – символічного фольклорного персонажа з часів козацтва – виділено як смисловий центр.

Вдається Сергій Колос і до символізму в роботах; це помітно, приміром, у килимі «Щедрик» (1924), який вирізняється віртуозною орнаментальною ритмікою. Митець наслідує зразки народної вишивки, вдається до декоративізму, схематичними умовними знаками передає давній український звичай.

Отже, самостійна творчість Сергія Колоса була пов'язана саме з текстильною промисловістю. Як учасник АРМУ, він сприяв розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема килимарства. У своїх виробках поєднував фольклорні мотиви з новими формами мистецького самовираження. Прагнув до синтезу народних традицій, символізму та утилітарності.